

Balkan Klinik Laboratuvar Federasyonu'nun BUGÜNÜ ve YARINI

PRESENT and FUTURE of Balkan Clinical Laboratory Federation

Yahya Laleli

Düzen Laboratuvarı Atatürk Bulvarı No: 237/39
Kavaklıdere 06680 Ankara, Türkiye

Yazışma Adresi
[Correspondence Address]

Yahya Laleli

Hirfanlı Sok. N0:9/3 GOP 06700 Ankara, Türkiye
Tel: +90 312 447 09 97
Faks: +90 312 447 09 60
E-mail: editor@TurkJBiochem.com

Değerli Okurumuz,

XV. BCLF kongresinin 4-7 Eylül 2007 tarihleri arasında Antalya'da yapılacak olması nedeniyle dergimizin 3'üncü sayısını bu aktiviteye yönlendirdik ve davetli yazıları sizlere sunmak istiyoruz. Öncelikle davetimize cevap vererek bu sayının oluşturulmasına katkıda bulunan değerli bilim insanlarına şükranlarımızı sunmak isteriz. Elinizdeki birbirinden ilginç derlemelerin önemli bir başvuru kaynağı olacağına inanıyorum.

BLCF'nin bugünü ve yarını hakkında görüşlerime Prof. Danev'in "Balkan Clinical Laboratory Federation Past Present and Future Trends" [1] makalesini sizlerle paylaşarak başlamak istiyorum. Danev, Balkanların Dünya kültürüne katkılarının Çatalhöyükle, 8000 yıl öncesinde başladığını belirtiyor ve ilk tıp okulunun İstanköy'de (Kos) Hipokrat döneminde kurulmuş olduğunu ilave ediyor. Ben bu erken katkılara, kanalizasyon sistemi dahil, şehircilik planına dayalı ilk yerleşimin Milet olduğunu ve gene elektron kavramının Milet'li Thales tarafından ortaya konduğunu, ruh hastalıklarına yönelik ilk yerleşik tedavi tesislerinin Asklepion-Bergama'da kurulmuş olduğunu ilave etmek isterim. Danev, Büyük İskender'in Avrupa'yı, Balkanlar-Anadolu üzerinden "tabii ki şehir devletlerinin yönetimini ortadan kaldırarak" Çin'e bağladığını dolayısıyla doğu batı medeniyetlerini birleştirdiğini belirtiyor. İlk "European teaching schools"un Ohri'de kurulduğunu, Osmanlı egemenliği altında Sırbistan (Studenitza), Hilendar ve Zagrep'te manastırlara kapanan, oralarda saklanan!, Balkan ve Rus kökenli keşişlerin (Monks) tıp okulları ve hastaneler organize ettiklerinden bahsediyor. XIX' uncu yüzyıldaki savaşların Balkanlarda Avrupa standardı hastaneler kurulmasına sebep olduğunu ve 1950'den sonra gelişen klinik laboratuvarların bilhassa 1990'dan itibaren ekonomik düzelme ve IFCC gibi organlar aracılığıyla yapılan eğitimler sayesinde bugün iyi laboratuvar pratiğinin uygulandığı modern yapıya kavuştuğunu belirtmektedir [1].

Bu yazıda Balkan tıbbının geçmişinden veya Anadolu üzerinde yer alan medeniyetlerin, Osmanlıların ve Türkiye Cumhuriyetinin Balkan tıbbına

katkısının yeterli yer bulup bulmadığından değil de BCLF'nin bugünü ve geleceğinden bahsetmek istiyorum. Tıp tarihi ve Türki devletler ve Anadolu üzerinde yer alan medeniyetlerin Tıp tarihine etkileriyle ilgili değerlendirme dergimizin 2007 yılı 4'üncü sayısında yer alacaktır.

Dünya medeniyetine ve tıp tarihine önemli katkılarda bulunmuş Balkan Tıp kültürü ve BCLF'nin, evrensel kültüre bugünkü katkısı diğer kültür alanları, mesela edebiyat veya müzikle, karşılaştırıldığında paralellik göstermekte midir? Değilse bunu değiştirmek istiyor muyuz? Son yarım yüzyılda Balkanlardan Ivo Andriç, Elias Canetti ve Orhan Pamuk'un Nobel Edebiyat ödülü kazanmasına rağmen, tıpta Nobel ödülü kazanan yoktur. Ailesi Osmanlı döneminde Arnavutluk'tan A.B.D.'ye göçmüş, A.B.D. doğumlu Dr. Ferid Murad'ın "kardiyovasküler sistemde sinyal molekülü olarak nitrik oksitle ilgili keşifleriyle" 1988 Nobel Tıp ödülünü almasından belki biz de pay çıkarmak isteyebiliriz. İster doğduğu ülke, ister yaşamlarının önemli bir kısmını geçirdikleri ülkeler bu Nobel edebiyat ödüllü yazarlara sahip çıksın, hepsinin eserlerinde Balkanların yetiştirme gücü, hayat görüşleri yer almaktadır. Bu Nobel ödüllü yazarlar, heterojen yapıdaki Balkan ve aile kültüründen beslenerek geliştirdikleri bilgelikle ve dil becerisiyle eserlerinde irdeledikleri bölgesel kültürü, etnik yapıyı, etkileri sarsıcı ve ruha işleyecek şekilde görmemize yardımcı oldukları gibi sebep analizi yapmamıza da imkan vermişlerdir. Edebiyatta bu yön vericilik mümkün iken aynı toplum, bilimsel aktivitede kendini bu denli gösterememektedir. Balkan ülkelerinden ekonomik olarak refah düzeyi daha yüksek ülkelere göçen ailelerin veya onların çocuklarından, bilim ve sanatta daha etkin katkılar görmektedir. Bilimdeki bu kısıtlayıcı etkiye ekonomik ve sosyal imkanlar kadar Balkanlarda uzun zaman devam etmiş olan baskıcı rejimler, aşırı milliyetçilik duyguları, komşu ülkelerin rejim ve din baskıları rol oynamış olabilir. Ama artık Balkan ülkelerinin çoğu Avrupa Birliği üyesi ve çok azı da üyesi olma yolunda. Bu birleşmeye giden yolun bile yaşam tarzı ve hayattan beklentilere getirdiği etkiyi Balkan ülkelerindeki 1990'ların laboratuvar işletim sistemini, alt yapısını bilen ve 3. BCLF toplantısına iştirak etmiş bir biyokimyacı olarak çok iyi görüyorum. Bugün yerli veya yabancı sermaye katkısıyla uygulamaya koyduğumuz, teknoloji üreten ülkelerin geliştirdiği sistemleri, yöntemleri ve genelde onların ürettikleri veri tabanlarını kullanarak ulaştığımız laboratuvarcılık döneminin, kendi değerimizi ürettiğimiz, elde ettiğimiz analitik veriye kendi veri tabanımıza dayanan yorum kattığımız, yeni veriler ve kavramlar ürettiğimiz döneme dönüşmesini diliyorum. Çok çeşitli etnik grupları barındıran Balkanlar'ın kişiye yönelik tıbbi uygulamaları hayata geçirerek, kendi verilerini kullandığı bir döneme hızla geçmesini bekliyorum. Balkanlarda bu şekilde kavram ve sistem üreten, keşifte bulunan bir yapının gelişmesi için; uygulamada Balkan ülkeleri arasında dayanışmanın güçlenmesi, BCLF toplantılarının eğitici olduğu kadar yeni orijinal bilgi ve bulguların sunulduğu toplantılar olması ve Balkan ülkeleri olarak, birbirimize olan güvenin artması lazımdır.

Türkiye'nin AB'ye girişi biraz daha zaman alacağına benziyor! Bu dönem içinde diğer ülkeler AB içinde yer almış olacaktırlar. BCLF'yi bugünkü çerçevesinde yaşatmak için biz Türkiye Cumhuriyeti kökenli Balkan biyokimyacılarının diğerlerinden daha fazla öngörülü, daha paylaşıcı olması gerekmektedir. Aksi takdirde BCLF toplantıları AB içinde yeni kurulan EFCC (European Federation of Clinical Chemistry and Laboratory Medicine) içinde ve organizasyonu gene yeni birleşen FESCC (Forum of the European Societies of Clinical Chemistry) and EC4 (the European Communities Confederation of Clinical Chemistry and Laboratory Medicine) kapsamında bölgesel toplantı karakteri kazanabilir veya bilimsel toparlayıcı etkinliğini daha da kaybolur, düşüncesindeyim. Bu durumda, bundan önce neden, neyi, niçin yapmadığımızı değil, bu ve bundan sonraki toplantılar ve Balkan ülkeleri arasındaki kültürel yapının paylaşımı için neleri, ne sırada ve nasıl yapacağımızı tartışalım, uygulamayı paylaşalım. Bu görüşümüzün genel kabul göreceği inancıyla başarılı bir kongre diliyoruz.

Dear Reader,

We have dedicated the third issue of the Turkish Journal of Biochemistry 2007 to cover Balkan Clinical Laboratory Federations (BCLF) 15th Meeting to be held in Antalya (September 4-7) and are presenting you the invited articles. First and foremost as the Editorial Board we would like to extend our gratitude to all the scientists that have accepted our invitation and contributed to this special issue. We believe that all in this issue is going to be a valuable resource.

I would like to start my evaluation of the present condition and the future of BCLF by sharing Prof. Danev's "Balkan Clinical Laboratory Past, Present and Future Trend" paper published in *Clin. Chem. Lab Med* (1). Danev, predicates the contribution of Balkans to global culture start from Çatalhöyük 8000 years ago, and states the first medical faculty was founded at Kos by Hippocrates. To this, I would like to add that the first urban planning with sanitary infrastructure was in Miletus and the concept of electron was introduced by Thales of Miletus. Also the Asclepion of Pergamon was the site of the first psychiatric hospital. Danev notes that Alexander the Great joined western and eastern cultures by conquering and disbanding "city-states" of Balkans and Asia Minor, ergo joining Europe to China. He also mentions while the first European teaching school was founded in Ohrid, during the time under Ottoman rule, monks of Balkan and Russian origin living, hiding (!) in the monasteries at Studenitza (Serbia), Hilendar and Zagreb, have organized medical schools. He adds that as a consequence of the 19th century wars, hospitals with European standards were founded in the Balkans and the clinical chemistry laboratories started to develop after 1950's have achieved today's modern structure where good laboratory practice was established especially as a result of the education given after 1990's by organizations like IFCC (1).

Nevertheless, I would like to focus on the present and future of BCLF rather than a detailed evaluation of the past, whether enough emphasis was given to the history of Balkan medicine or to contributions of Asia Minor civilizations, mainly Ottoman and Turkish Republic, on the practice of medicine in Balkans. Yet, the place of Anatolian civilizations, until the foundation of Turkish Republic, in the history of medicine will be the subject of our fourth issue for 2007.

Although Balkan medicine and BCLF had invaluable contributions to world culture and medical history does today's influence on medical sciences parallel the influence on literature and music? If not do we want to change this condition? Although Ivo Andric, Elias Canetti and Orhan Pamuk have received the Nobel Prize in literature within the last half century, no Nobel Prizes in medicine has been awarded to the Balkans. Maybe we can share the pride that US born Dr. Ferid Murad is from a family of Albanian origin and was awarded the Nobel Prize in medicine in 1988 for their discoveries concerning nitric oxide as a signaling molecule in the cardiovascular system. Whether their countries of birth or where they have lived most of their lives, claims these Nobel Literature Laureates as their own, their work show the distinct cultural bearings, wit and understanding of their roots the Balkans. These Nobel Laureates, in their writings created by the wisdom fueled with the heterogenic Balkan and family culture, make it possible for us to see the local culture, ethnical hierarchy with soul penetrating and staggering effect as well as paving the way for root cause analysis. This same Balkan society has not been able to show similar influence in shaping up the scientific activities like literature. However, descendants of families that immigrate to countries with better economy and higher living standards than the Balkan countries provide far more effective contribution to arts and sciences. In this respect, the long sustained oppressive regime, far nationalistic views, the regime and religious pressures from neighboring countries might have played role as well as the poor economy and social conflicts between ethnic groups following wars of 19th century, might be the reasons to blame. But those days are almost over, now most of the Balkan countries are a part of the EU and the rest is in a good way to becoming one. Balkan countries should start having an innovative role in science in near future. As a biochemist that knows the Balkan countries laboratory management system and the infrastructure of 1980s and has attended the 3rd BCLF meeting, I can clearly see, even the effects of this way to merger, on the life style and expectancy from life.

Today, I wish the period in which we have depended on the devices of technology producing countries, their methods and their databases either purchased with own capital or financed by credit, to achieve today's laboratory quality will change into a period where we can generate our own value, interpret this value using own databases and generate new rules. My expectation for the future is that Balkans which harbor many different ethnic groups initiate, at a fast pace, the medical practices towards individualized medicine utilizing their own data. We should aim for a formation that will generate hypothesis, models and systems within Balkans which call for strengthening collaborations and trust and for BCLF not only to have an educational role but also an institution where original information and findings flourish and affirms assurance.

It will take a time before Turkey joins to the EU, during which other Balkan countries may establish their presence in the union as a Balkan chapter. The Turkish originated Balkan biochemists need to be even more proactive and foresighted to preserve BCLF's identity and improve its effectiveness as a regional scientific assembler. Otherwise,

all EU member Balkan countries will direct their effort to newly merge FESCC (Forum of the European Societies of Clinical Chemistry) and EC4 (the European Communities Confederation of Clinical Chemistry and Laboratory Medicine) or EFCC, the European Federation of Clinical Chemistry and Laboratory Medicine. I know we need to leave aside what has been and be more involved in this and future meetings to share and maintain the cultural structure and I hope this point of view is acknowledged and accepted by the rest of my colleagues.

Wish you all a very successful, productive meeting.